

היהודי וענייני החולין

חֲלִילָה לְעַבְדֶּיךָ

(בראשית מד, ו)

לאחר שיוסף טמן את גביעו באמתחת בנימין ואנשיו עצרו את אחיו בדרך וגילו את הגביע האגנוב, חזרו האחים אל יוסף והצהירו לפניו: "חלילה לעבדיך מעשות כדבר הזה"¹.

מהי משמעות המילה "חלילה" ? מפרש רש"י: "חולין הוא לנו, לשון גנאי".

אין זה המקום הראשון בתורה שמוזכרת המילה 'חלילה'. גם כשאברהם עמד מול הקב"ה והתפלל על אנשי סדום ועמורה, אמר: "חלילה לך מעשות כדבר הזה להמית צדיק עם רשע"². ואכן, רש"י מפרש שם: "חולין הוא לך". מדוע אפוא נזקק לפרש מילה זו בשנית, ועוד להוסיף: "לשון גנאי" ?

"גנאי לנו"

ההבדל פשוט למדי: שם, כשדיבר אברהם אל הקב"ה, דובר על הקב"ה, שכל-כולו קודש, וממילא מובן ש'חולין' לגביו הוא לשון גנאי; אבל כאן מדובר בבני-אדם, באחי יוסף, שמטבע הדברים עוסקים גם בענייני חולין, ואם-כן, כיצד שוללת מילה זו את האפשרות שיגנבו ממנו ?

לכן רש"י מוסיף ומדגיש: "חולין הוא לנו" – לנו, השבטים, ענייני חולין הם דברים בזויים ומגונים, וכשם שאיננו יורדים להתעסק בענייני חולין, כך לא יעלה על הדעת שנגנוב ממך חפץ כלשהו.

יציר החכמה
116115

(1) פרשתנו מד, ו.

(2) בראשית יח, כה.

דרך משותפת

דברים אלה אמרו השבטים לשליט מצרים, שהיה בעיניהם גוי. הם רצו שיבין עד כמה לא ייתכן שגנבו ממנו את הגביע. ובכל־זאת בחרו להשתמש במילה 'חלילה', מלשון חולין, שכן גם השליט הגוי של מצרים, "ערוות הארץ", היה אמור להכיר במעלתם ובקדושתם של בני יעקב, שהם מרוממים לגמרי אפילו מענייני חולין, קל־וחומר מגניבה.

ידוע ששנים־עשר השבטים מייצגים שתיים־עשרה דרכים בעבודת־ה', וכל אחד ואחד מהם הוריש את דרכו ותכונותיו המיוחדות לבניו. אולם כאן דיברו השבטים בשם כולם כאחד, ומכאן שתכונה זו – שענייני חולין הם בבחינת "גנאי" – משותפת לכולם.

גם גוי מביין

כוח זה, שענייני חולין יהיו בבחינת "גנאי", ניתן לכל יהודי. אף־על־פי שהתורה עצמה ציוותה "ששת ימים תעבוד"³, ואף שעל־פי התורה נדרש יהודי להתעסק בענייני חולין, הרי הכוונה אינה שישקע חלילה בחולין, אלא להפך – שירומם את החולין לקדושה.

יהודי צריך להיות חדור לגמרי בקדושה, עד שאפילו גוי יכיר בכך. כשיהודי מקרין סביבו את אור התורה והמצוות ומרומם גם את המציאות הגשמית שעמה הוא בא במגע, מרגישים זאת גם גויי הארץ וגם הם מכירים בכך שעם־ישראל הוא גוי קדוש. ואז, לא זו בלבד שאין הם מפריעים ליהודי למלא את תפקידו, אלא עוד מסייעים לו לעבוד את ה' ולהכין את העולם כולו לאור הגאולה האמיתית והשלמה.

(לקוטי שיחות ברך טו, עמ' 359)